

smrekovo pašo, ali iz svoje okolice z zdrave in osončene smreke narežemo nekaj do 30 cm dolgih smrekovih vejic, jih damo v vazo z vodo in jo postavimo na toplo. Čez nekaj več kot 14 dni se kapar, če je ta na njih, razvije, tako da ga lahko vidimo. Več kot jih je, boljše medenje lahko pričakujemo in nasprotno.

V tem obdobju lahko medenje hoje ocenjujemo tudi na podlagi števila zimskih jajčec zelene hojeve ušice. Zimska jajčeca zarodnic so na spodnji strani jelovih iglic; velika so 4–6 mm ter temno zelene barve in podolgovate ovalne oblike. Kolikor več jih naštejemo,

toliko boljše medenje hoje lahko pozneje pričakujemo. Tako pri smreki kot pri hoji moramo takšna opazovanja izvajati več let zapored ter vzorčiti in opazovati vedno na istih drevesih. Po večletnem opazovanju bodo naše napovedi za vzorčena območja vedno bolj točne, seveda pa se moramo zavedati, da so to le prve ocene, resnično stanje pa je odvisno od vremenskih vplivov, ki še sledijo. Ta mesec se bomo torej več izobraževali, čebele pa opazovali bolj od daleč, tako da jim bomo zagotovili mir. Sami se bomo postopno – kot tudi one same – pripravljali na toplejše dni. ■

ZDRAVJE ČEBEL

Ukrepi za zaščito zdravja čebel v januarju

Suzana Škerbiš*, suzana.skerbis@vf.uni-lj.si

Januar je po navadi najbolj mrzel mesec, zato ni priporočljivo, da po nepotrebnem posegamo v panje. Čebelja družina je na satih s hrano stisnjena v gručo. Zdravih družin skoraj ne slišimo, le če pihnemo skozi žrelo, se oglasijo z značilnim tihim brenčanjem. Če je družina zdrava, ob toplih sončnih dnevih izletava na čistilni izlet. Čebelje družine, ki jih pestijo različne bolezni (nosemavost, povečana napadenost z varojami in druge bolezni), so med prezimovanjem zelo nemirne. Takšne družine šumijo in izletavajo ob vsaki priložnosti.

Čebelar naj v čebelnjaku mirno in ob čim manjšem vznemirjanju čebel postori samo najnujnejša opravila.

- Med čistilnim izletom naj opazuje čebele.
- Po čistilnih izletih naj nabere vzorec najmanj 100–200 odraslih mrtvih čebel ter ga odda območnemu veterinarju za preiskavo povzročiteljev čebeljih bolezni. Mrtve čebele naj nabere na bradah in podnici

* Dr. vet. med., Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani, Nacionalni veterinarski inštitut, enota Nova Gorica – Sezana

panjev ter pred čebelnjakom. Vzorec mrtvih čebel naj shrani v papirnato embalažo (kuverta, škatlica, vrečka) in nanjo napiše svoje podatke: ime, priimek, naslov, število čebeljih družin in SI čebelnjaka.

- Vsako odmrtnje čebeljih družin naj sporoči veterinarski službi NVI. Priporočam, da čebelar pred obiskom veterinarja v Dnevnik veterinarskih posegov (če tega še ni naredil) vpiše ukrepe, ki jih je izvajal za zatiranje varoj:
  - spremljanje napadenosti z varojami (čas spremljanja ter število odpadlih varoj pri posameznih ukrepih);
  - zatiranja varoj (čas zatiranja, zdravilo, s katerim je zdravil čebele).

Vsi ti podatki bodo tako čebelarju kot veterinarju pomagali pri iskanju vzroka propada čebeljih družin.

- Ob toplem vremenu naj preveri zalogo hrane v družinah. Predvsem čebelarji na območjih, na katerih je jeseni izdatno medil bršljan, naj preverijo

Obvestilo veterinarjev Nacionalnega veterinarskega inštituta VF, pristojnih za zdravstveno varstvo čebel

Čebelarje obveščamo, da lahko redna obvestila s področja zdravstvenega varstva čebel spremljajo na spletni strani Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani: www.vf.uni-lj.si/si/zdravstveno-varstvo-cebel/. Tam bodo našli informacije o pristojnih veterinarjih za področje zdravstvenega varstva čebel, njihovih naslovih in kontaktnih številkah, informacije o veterinarskih izobraževanjih, zdravljenju čebel in prometu z njimi. Na spletni strani bodo objavljeni tudi odgovori strokovnjakov na najpogostejša vprašanja

čebelarjev o zdravstvenem varstvu čebel. Čebelarji in čebelarska društva naj svoja vprašanja posredujejo neposredno pristojnemu območnemu veterinarju VF NVI. Če želijo, da bi bila datum in tema izobraževanja s področja zdravstvenega čebel objavljena tudi v glasilu Slovenski čebelar, se morajo z območnim veterinarjem za izobraževanje dogovoriti najpozneje do 10. v mesecu za naslednji mesec.

*Veterinarji VF NVI,
pristojni za zdravstveno varstvo čebel*

hrano ob gnezdju. Sate s kristaliziranim medom ob gnezdju naj zamenja, če le ima v rezervi lahko prebavljivo hrano v satih.

- Kdor pri čebeljih družinah še ni izvedel zimskega zatiranja varoj, naj to naredi čim prej, kajti matica začne znova zalegati že v drugi polovici januarja in po 20. januarju v panjih že lahko pričakujemo pokrito zalego. Pojav zalege v panjih nam pokažejo posamezne

ploščice voska med zimskim drobirjem, vlažna vratca panja oz. panjskega opaža ter svetlo rjave mlade varoje. Navzočnost mladih varoj v drobirju je znak, da je zimsko zatiranje varoj zamujeno in da v novi sezoni lahko pričakujemo večje težave z varojami.

Zimski meseci so tudi čas za veterinarska izobraževanja. ■

VPRASHANJA IN ODGOVORI

Kako postopati ob neželenih učinkih akaricidov pri zdravljenju čebel?

Sprašuje: ČZS.

Na vprašanja odgovarja: Javna agencija Republike Slovenije za zdravila in medicinske pripomočke

Kaj je farmakovigilanca in kdo jo spremlja?

Farmakovigilanca je sistem odkrivanja, ocenjevanja, razumevanja in preprečevanja neželenih učinkov zdravil in drugih spoznanj o njihovi varnosti ter ukrepanja za upravljanje in zmanjševanje tveganja, povezanega z zdravili. Naloga veterinarske farmakovigilance je zagotoviti varno uporabo zdravil pri živalih, varnost hrane živalskega izvora, varnost ljudi, ki so v stiku z zdravili, in varnost okolja.

Veterinar, ki pri svojem delu ugotovi neželene učinke zdravil za uporabo v veterinarski medicini ali posumi nanje, o tem v skladu z zakonom o zdravilih in na njegovi podlagi sprejetimi predpisi obvesti imetnika dovoljenja za promet z zdravilom. Ob resnih neželenih učinkih (neželeni učinek, katerega posledica je smrt, neposredna ogroženost življenja ali ki povzroči trajne oz. dolgotrajnejše bolezenske znake), ki se pojavijo pri živalih ali ljudeh po uporabi zdravil v veterinarski medicini, veterinar, poslovni subjekt oz. institucija, ki deluje na področju veterine, poleg imetnika dovoljenja za promet z zdravilom obvesti tudi Javno agencijo za zdravila in medicinske pripomočke (JAZMP), ki je pristojna za veterinarsko farmakovigilanco.

Kaj naj storim, če opazim neželene učinke zdravljenja čebel z zdravilom, ki sem ga dobil pri veterinarju?

Če čebelar opazi nezaželene učinke uporabljene zdravila, naj o tem obvesti veterinarja, pri katerem je zdravilo dobil. Če to ni mogoče, lahko o tem obve-

Besedo farmakovigilanca sestavljata besedi farmakon = gr. zdravilo in vigilare = lat. biti buden, oprezen, prim. velikonočna vigilijska – bedenje. Bedenje nad delovanjem zdravil.

sti tudi neposredno JAZMP, pri tem pa je pomembno, da navede čim več podatkov o uporabljenem zdravilu (ime zdravila, serija zdravila, rok uporabnosti zdravila itd.), o načinu uporabe zdravila (ali je bilo uporabljeno v skladu z navodilom za uporabo, kolikšni so bili odmerki zdravila, koliko družin je bilo zdravljenih itd.). Pomembno je tudi, da navede, kolikšno je število prizadetih panjev/čebeljih družin, kakšni so bili znaki, ki jih je opazil, koliko časa je minilo od uporabe zdravila do pojava neželenega učinka.

Poročanje o neželenih učinkih je pomembno, tudi če je povezava z zdravilom/zdravili zgolj domnevna, še posebej pa je pomembno poročati o:

- nezaželenem učinku, ki povzroči smrt;
- neželenem učinku, katerega posledica so pomembni, dolgotrajni ali stalni znaki takšnega učinkovanja;
- nepričakovanem neželenem učinku, ki ni omenjen na embalaži ali v navodilu za uporabo zdravila;
- neželenem učinku veterinarskega zdravila, ki se pojavi pri človeku;
- neželenem učinku, ki ga opazimo po izjemni uporabi zdravil (to je uporaba zdravila, ki ni v skladu z dovoljenjem za promet z zdravilom oz. z navodilom za uporabo zdravila);
- odsotnosti pričakovane učinkovitosti (saj to mogoče kaže na razvoj odpornosti);
- zapletu, povezanem s karencjo, saj je ta morda posledica nevarnih ostankov snovi v živilu (medu in drugih čebeljih pridelkih);
- morebitnih okoljevarstvenih težavah;
- znanem neželenem učinku, ki je naveden v navodilu, ki je resen ali za katerega se zdi, da je vse pogo-
stejši in/ali resen.

Na kakšen način in komu naj čebelar sporoča neželene učinke?

Čebelar o neželenih učinkih praviloma poroča pristojnemu veterinarju, lahko pa tudi neposredno na JAZMP. Poročilo je treba oddati na predpisanem